

С Т А Н О В И Щ Е

на **проф. дин Ивона Г. Якимова** – катедра “ОИТ” – ИУ–Варна

относно участието на **гл. ас. д-р Мария Иванова Нейчева**–
преподавател в ЦИУН на БСУ
в конкурс за заемането на академичната длъжност “доцент” по
професионално направление 3.8. Икономика (инвестиции в човешки
капитал и икономически растеж),
обявен за нуждите на БСУ
основание: Заповед на Ректора на БСУ - Бургас № ЛС-177^а от
13.09.2012 г

В обявения конкурс за заемането на академичната длъжност “доцент” по професионално направление 3.8. Икономика (инвестиции в човешки капитал и икономически растеж), публикуван в ДВ, бр. 53/13.07.2012 г. за нуждите на Центъра по икономически и управленчески науки участва един кандидат - гл.ас. д-р Мария Иванова Нейчева, преподавател към същия център.

Научната продукция, представена от кандидата, с която участва в конкурса включва общо 25 научни публикации, от които 1 монография, 3 научни студии, 7 научни статии, 9 научни доклада и 5 учебника и учебни помагала. Отделно е приложен и списък с пет научни статии и 3 научни доклада, публикувани във връзка с дисертационния труд. От общо 33-те научни трудове на кандидата, 6 са публикувани в чужбина – 2 научни студии, 3 научни статии и един доклад от международна конференция.

Тематично в научните публикации на гл.ас. д-р М. Нейчева се наблюдават два фокуса на научен интерес. Първият е свързан с теоретичната и емпирична оценка за ролята на човешкия капитал като фактор на дългосрочното икономическо развитие, на който акцент са посветени 11 от представените публикации, в т.ч. и монографичния труд на тема: “Изследване на образованието на работната сила и влиянието му върху икономическия растеж”. Вторият акцент на научното изследване на авторката е съсредоточен върху дискусиите за цикличността и кризите в съвременните икономики и по-специално последната глобална финансово-икономическа криза, като тук се изследват и въпроси относно публичните политики за стабилизация и растеж. На тези проблеми са посветени 8 от представените публикации.

Прави впечатление, че след защитата на дисертационния труд гл. ас. д-р Нейчева разширява и обогатява научното си поле на изследване, като се ориентира към актуални и значими проблеми на съвременното национално и глобално икономическо развитие. Съдейки по активното участие на Нейчева през този период в национално и международно финансирани научни проекти и преценявайки тяхната тематичност, считам, че до голяма степен нейните индивидуални научни приоритети са оформени под влияние на това участие. Това говори за успешно подчиняване и синхронизиране на обществените научни ангажименти с целите на индивидуалното професионално развитие.

Най-пълно и комплексно идеите на гл.ас. д-р Нейчева относно нарастващата роля на човешкия капитал и образованието за дългосрочния икономически растеж са развити и представени в монографичния труд “Изследване на образованието на работната сила и влиянието му върху икономическия растеж”, Изд.”Флат”, Бургас, 2011. На основата на богата информационна и библиографска справка от 122 източници, от които 103 на английски език, авторката изгражда методологическа рамка за оценка на потока и запаса от човешки капитал в дадена икономика, основана на над 30 количествени и качествени показатели за образованието на работната сила, сред които се откроява чуждоезиковата квалификация на населението. Рамката е приложена към текущото състояние на човешкия капитал в българската икономика, както в абсолютен, така и в сравнителен план спрямо новите страни-членки на ЕС. Сравнителният анализ дава възможност на авторката да открие някои основни проблеми в сектори като: средното образование, рисковите групи с много ниско или без образование и учението през целия живот. Като обобщава данните от проведеното изследване с изводите от научната литература, тя прави извода, че без необходимата цялостна, спешна реформа, която да засегне както количеството, така и качеството на образованост на работната ръка, не е възможно решаването на проблема за дългосрочния растеж и високата национална конкурентоспособност.

Добрите познания и опит на М. Нейчева в икономическото моделиране ѝ дават възможност да разшири и обогати съществуващите модели за икономически растеж с допълнителни фактори като разходи за изследване и развитие, износ, преки чуждестранни инвестиции, размер на държавния сектор, доход на глава от населението и индекс на корупцията. На тези проблеми са посветени и двете научни студии, едната от които е публикувана в авторитетното списание “Post-communist Economies”, 2010 година, а другата – в Годишника на БСУ.

Подобна научна посока съдържат и две статии, едната отново публикувана на английски език. В тях гл.ас. д-р Нейчева търси връзката между измененията в запаса от човешки капитал и растежа на БВП на глава от населението в българската икономика след 2000 година. Разработените 4 иконометрични спецификации потвърждават тезата, че средното образователно равнище не е статистически значима детерминанта на растежа у нас, а в ролята на такива се оформят бизнес инвестициите и износа. Същият проблем е конкретизиран на ниво туристически услуги във втората статия (в съавторство), където е проследено разпределението на работната сила според най-високата образователна степен, географското разположение на човешкия капитал, измерено чрез отклонението на образователното равнище по региони от средното за страната. Тук авторите открояват като основен проблем дефицита на кадри със специализирано образование, които да отговарят на изискванията в развитието на съвременния туризъм.

Интересни научни идеи са развити и в публикациите от второто научно направление на авторката, свързано с икономическата цикличност и съвременните кризи. Изводът на Нейчева, че като “основен проблем за българската икономика се очертава не толкова дълбочината на глобалната криза, а очакваният темп и продължителност на възстановяване” се формулира на основата на сериозен анализ на динамиката на деловата активност по отрасли и на сравненията с данни от развитието на новите страни-членк на ЕС. Нейчева не се ограничава с конкретни иконометрични изследвания за българската икономика, но се старее да следи и коментира резултатите от чужди проучвания в световната практика, изследващи факторите за проявлението на рецесията по отделни страни. Познавателното им значение се свързва с възможността да се създаде система за ранно предупреждение за кризи (Early Warning System), чрез моделирането на ефекта върху рецесионния спад на повече от 15 макроикономически показатели, класифицирани в пет групи: предкризисен икономически растеж, наличие на “ценови балон”, парично-кредитна политика, фискална политика и външен сектор. Изборът на посочените показатели показва, че провежданата макроикономическа политика в страната не е “неутрална” към рецесията и използването на подходящ синтез от макроикономически инструменти могат да смекчат последиците от бъдещи световни кризи.

Подробното и внимателно запознаване с отделните публикации на кандидата налага мнението, че тя не диференцира публикациите си конюнктурно на важни и по-важни, а развива еднакво сериозно и

последователно своите идеи както в монографии и студии, така и в статии и научни доклади. Нещо повече, всяка една следваща публикация във времето надгражда нови идеи и изводи, което придава на научното творчество на гл. ас. д-р Нейчева приемственост, монолитност и строго концентрирана тематичност.

Освен от научна, кандидатурата на гл. ас. д-р Нейчева е издържана и от учебна (преподавателска) гледна точка. Впечатленията ми като един от рецензентите ѝ на учебника по Микроикономика са повече от отлични, предвид трудността от съставянето на самостоятелен учебник и липсата на активна професионална среда, типична за специализираните ВУЗ-ове, където активната научна критика е силен мотивиращ развитието фактор. Налице е и стремеж стандартното и утвърдено знание да се поднесе чрез съвременни форми на електронно и мултимедийно обучение, практика, която тепърва се налага в академичното образователно пространство у нас.

Имам и лични впечатления за професионалните и лични качества на гл. ас. д-р Мария Нейчева от времето на нейната докторантура в катедра “ОИТ” към Икономическия университет – Варна. Изключително коректна и стриктна към ангажиментите си, Мария се наложи като един от най-успешните докторанти на катедрата не само по време на обучението, но и на защита на дисертационния ѝ труд. При вътрешнокатедреното обсъждане се наложи мнението, че качествата на дисертационния ѝ труд са неоспорими, а равнището на разработка – изключително високо. Откроиха се и уменията ѝ за ориентация към интересни и значими икономически проблеми, които тя разработва с вещина, дълбочина и използването на съвременни иконометрични модели. Отличното владение на английски език е също нейно предимство, тъй като по-голямата част от използваната от нея литература е от първоизточници, а не е преводна.

Отчитайки не само количеството на представените научни публикации, но преди всичко качеството на тези публикации и научните достижения на кандидата, както и преподавателския потенциал, доказан през дългогодишната ѝ академична кариера, убедено считам, че кандидатурата на гл. ас. д-р Мария Нейчева е повече от убедителна и тя заслужава по достойнство да получи академичната длъжност “доцент” за цялостната си преподавателска и научна дейност в Бургаския свободен университет.

03. 12. 2012 година
гр. Варна

Подпис:
(проф. дин Ивона Якимова)

